

**BİLİMSEL ARAŞTIRMALARIN
SINIFLANDIRILMSI
VE
PLANLANMASI**

**Hazırlayan;
Kezban BOZKUŐ**

12.11.2019

BİLİMSEL ARAŞTIRMALARIN SINIFLANDIRILMASI

1.Yaklaşım Tarzına Göre Araştırmalar

1.1.Nicel Araştırmalar

1.2.Nitel Araştırmalar

2.Teorik Araştırmalar

3.Uygulamalı Araştırmalar

4. Bilim Dallarına Göre Araştırmalar

4.1.Fen Bilimleri Araştırmaları

4.2.Sosyal Bilimleri Araştırmaları

5. Araştırmalarda Kullanılan Yöntemlere Göre Sınıflandırma

6.Veri Toplama Şekline Göre Sınıflama

7.Özel Amaçlı Araştırmalar

1.Yaklaşım Tarzına Göre Araştırmalar

1.1.Nitel Araştırmalar: Ölçümlerin ve gözlemlerin kolaylıkla kesinlik taşımadığı, konusu insan davranışları olan araştırmalardır. İnsan davranışlarının temel nedenlerini ve motivasyonları anlamayı amaçlar. Az sayıda ancak temsil gücü düşük örneklem ile çalışır. Yapılandırılmamış veriler (daha serbest, esnek ve yorumlamalı) kullanılır. Derinlemesine yapılan gözlem ve görüşmelerden hareket ederek, tümevarım yoluyla gerçeklere ulaşmaya çalışır. Sosyoloji, psikoloji, eğitim, ekonomi vb. bilim dalları yoğunlukla kullanıldığı alanlardır.

Nitel araştırmalarda kullanılan başlıca yöntemler:

1. İz Sürme Çalışmaları

2. Paydaş Analizi

3. Örnek Olay Yöntemi

4. Odak Grupları Yöntemi

1. İz Sürme; Nitel araştırmanın yöntemlerinden olan iz sürme çalışmaları hem veri toplama hem de örneklemin güvenilirliği sağlamaya yöneliktir. Bu yöntem bazı etiketlerin yardımıyla belirli bir zaman diliminde ve ilgili grupların üzerinde örgütsel süreçlerin tanımlanması metodudur.
2. Paydaş Analizi; Bu yaklaşım örgütsel psikolojiye göre herhangi bir fenomenin etrafında çok sayıda fenomenin kendini etkileyen ya da kendini etkilediği, ilgili olduğu grupların varlığı görüşüne dayanmaktadır. Önerilen projeden olumsuz ya da olumlu olarak etkilenen paydaş grupların ilgi alanlarının belirlenmesi, potansiyelleri ve özelliklerinin tespit edilmesiyle analizini içeren yaklaşımdır.
3. Örnek Olay; Bu incelemede tek bir olay ya da birden fazla olay derinlemesine incelenmektedir. Bu yöntemde bir ya da birden fazla grup, organizasyon veya topluluk hakkında belli bir süre boyunca sistematik bir araştırmanın yürütülerek analiz edilmesidir.
4. Odak Grup Yöntemi; Gözlem ve derinliğe mülakat yöntemlerinin avantajlarından yararlanmak üzere oluşturulur. Homojen veya homojen olmayan gruplar oluşturulabilir. Konuya hakim olan bir moderatörün eşliğinde 8-12 kişilik bir grup 1-3 saat süreyle uygulanır. Moderatör örnek olayları sunarak, gelen tepkilere göre sorunun çözümüne ulaşmaya çalışır.

1.2.Nicel Araştırmalar: Verilerin sayılar biçiminde olduğu görgül araştırmalardır. Bir teoriyi test etmek üzere sayısal ölçümler ve istatistiki teknikler kullanarak analiz edebilecek bir problem durumunu araştırmayı ifade etmektedir. Fizik, kimya, biyoloji, mühendislik gibi alanlarda yapılan araştırmalar gözlem ve ölçmeye dayanmaktadır. Bu gözlem ve ölçmelerin tekrarlanabildiği ve objektif olarak yapılabildiği araştırmalar niceliksel bir araştırmalardır.

Niceliksel Araştırma Modelleri:

1. Deneysel Model
2. Betimsel Model
3. Bağıntısal Model
4. Nedensel-Karşılaştırma Modeli

1. Deneysel Model; İki ya da daha fazla grup üzerinde yapılan uygulamaların, belli değişkenler açısından etkilerinin farklılaşma boyutu incelenir. İstatiksel teknikler yardımıyla gruplar arası karşılaşmalar yaparak sonuca ulaşır.
2. Betimsel Model; Araştırma konusu ile ilgili mevcut durumu saptamayı, olayı tasvir ederek problemi saptamayı amaçlar. Ne, nasıl ve kim sorularını cevaplamayı amaçlar.
3. Bağıntısal Model; İki ya da daha fazla değişken arasında olup olmadığını incelemek amacıyla kullanılır.
4. Nedensel Karşılaştırma Modeli; Belli bir değişken açısından farklılaşan grupları birbiriyle karşılaştırmak amaçlanır.

2. Teorik Araştırmalar

Deney, gözlem ve uygulamalara ilişkin verileri kullanmaksızın, olgu ve olayları teorik bazda, matematiksel ve mantıksal yaklaşımla ele alarak inceleyen ve anlamaya çalışan araştırmalardır.

3. Uygulamalı Araştırmalar

Uygulamalı araştırmalar, kuramsal yönelimli araştırmalar gibi yeni bilgilere ulaşmak amacıyla yapılır. Ancak araştırmacı belirli pratik bir amaca veya hedefe yöneliktir.

5. Bilim Dallarına Göre Araştırmalar

5.1 Fen Bilimleri Araştırmaları;

Fen bilimleri için veri toplama yöntemi araştırmanın niteliğine bağlı olarak yapılan deney ve gözlemler sonucu elde edilen bilgilerdir. Tıp, Gökbilim ve Teknik Bilimler...

5.2. Sosyal Bilimler Araştırmaları;

Eğitim Araştırmaları, Tarih Araştırmaları, Sosyoloji Araştırmaları, Etnografik Araştırmaları, Demografik Araştırmaları, İşletmecilik Araştırmaları, Pazarlama Araştırmaları, Kamuoyu Araştırmaları

5.Araştırmalarda Kullanılan Yöntemlere Göre Sınıflama

Araştırma sürecinin çeşitli araştırmalarında, özellikle veri toplamada, verileri düzenleme, analiz ve sunmada başvurulan usül veya yol anlamına gelen araştırma yöntemi farklı yöntem adlarının doğmasına neden olmaktadır. Bir araştırmada tek bir yöntem kullanılır diye bir kural yoktur. Aynı araştırmada farklı birçok yöntem bir arada kullanılabilir.

Kullanılan yöntemin öne çıktığı sınıflamalar: * Deneysel araştırma *Gözlemsel araştırma *Anket araştırması *Eylem araştırması *Örnek olay çalışması *İçerik analizi *Söylem analizi *Arşiv ve doküman incelemesi *Kütüphane araştırması *İnternet araştırması *İstatiksel analiz *Etnografik analiz *Fenomenolojik analiz

6.Veri Toplama Şekline Göre Araştırmalar

Araştırma verileri çeşitli kaynaklardan farklı şekilde elde edilmektedir. Verilerin elde edilmiş şeklini esas olan başlıca araştırma türleri:

- Tarama araştırmaları
- Belge ve arşiv incelemesi
- Anketler
- Mekanik-elektronik araç ve sistemlerle veri toplama
- Deneysel teknikler
- Gözlemsel teknikler

7.Özel Amaçlı Araştırmalar

Diğer sınıflamaların dışında kalan, özel konumu veya yaygın bilinen adı itibariyle öne çıkan araştırmalardır.

Bunlar;

- Reklam araştırmaları
- Memnuniyet araştırmaları
- Kamuoyu yoklamaları
- Medya araştırmaları
- Fizibilite araştırmaları

BİLİMSEL ARAŞTIRMANIN PLANLANMASI

Fikir Üretme

Araştırma Konusunun Belirlenmesi

Araştırmacının, öğrenmek, bulmak, ortaya çıkarmak veya geliştirmek niyetiyle oluşturduğu sorular ve merak alanlarının bir araştırma konusuna dönüşebilmesi, fikirlerin çerçevesinin daha açık ve net olarak çizilmesini gerektirir. Bu amaçla konuyla ilgili yapılmış çalışmalar, çalışmaların yöntem ve vardıkları sonuçlar hakkında genel bir bilgilenme süreci gerekir. Araştırmacının sorusuyla ilgili gerçekleştireceği bilgi edinme süreci, soruyu ya da sorunu araştırılabilir bir konu biçimine dönüştürmesine olanak sağlayacaktır. Bir araştırma konusu şu özellikleri taşımalıdır.

- Konu yeni ve özgün olmalıdır.
- Konu anlamlı ve uygulanabilir olmalıdır.
- Konu bir amaç ve hipotez içermelidir.
- Konu araştırmacı ve diğer kişiler için ilgi çekici olmalıdır.
- Konu araştırmaya ayrılacak zaman içerisinde gerçekleştirilebilecek nitelikte olmalıdır.

Bu özellikler değerlendirilirken konunun yeni ve özgün olması, araştırmacının başkaları için de önem taşıması açısından gerekli bir unsurdur. Aksi takdirde araştırmacı kendi öğrenme düzeyini artırmak ve başkaları için yeni olmayan fakat kendisinin bilmediği bir konuyu da araştırabilir.

Ciddi bir araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan en temel özellik araştırmacının ilgi ve sevgisidir. Eğer bir araştırmacı herhangi bir konuyu gerçekten inceleme isteği duyarsa o konuyla ilgili ne kadar güçlük varsa aşabilir ve yeni görüş ve düşünceler üretebilir. Zaten büyük bilim adamlarının ayırıcı vasfı da budur. Bazen bir ömür süren araştırmaların ve öğrenme çabalarının gerçekten insanlığın kaderini etkileyen buluşları ortaya çıkardığı muhakkaktır. Bilim adamlarını var eden bu büyük öğrenme tutkusunu olmuştur.

Araştırma Probleminin Belirlenmesi

Araştırmacının çözmek istediği sorunun edinilen bilgiler sonucunda netleştirilip, araştırmayı yönlendirecek şekilde düzenlenmiş halidir.

Bazen araştırmalar tek problem içermeyebilir. Gerçekleştirilen öğrenme ve düşünme süreci konuya bağlı farklı problemlerin oluşturulmasına fırsat verebilir.

Araştırma Hipotezinin Oluşturulması

Araştırmacının oluşturduğu probleme cevap olabileceğini düşündüğü varsayımlara hipotez denir.

Hipotez araştırmacının olabileceğini düşündüğü muhtemel cevaptır. Bu yüzden tanımlama ya da yargı içermesi gerekir. Fakat hipotezin ille de gerçekleşeceği ve doğruluğunun ortaya çıkarılacağı düşünülemez.

Yöntem

Araştırmanın Sunumu

Tamamlanan araştırmanın ne şekilde başkalarına ulaştırılacağına ortaya konduğu aşamadır.

Kaynakça

- Çaparlar, Ceyda Özhan, and Aslı Dönmez. "Bilimsel Araştırma Nedir, Nasıl Yapılır?." *Turk J Anaesthesiol Reanim* 44 (2016): 212-8.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). Bilimsel araştırma yöntemleri. *Pegem Atıf İndeksi*, 1-360.